

13. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства : [навч. посіб.] / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
14. Олексюк О.І. Управління потенціалом акціонерних товариств : автореф. дис. ... к.е.н. / О.І. Олексюк. – К., 2001. – С. 24.
15. Отенко І.П. Методологические основы управления потенциалом предприятия / И.П. Отенко. – Х. : ХНЭУ, 2004. – 216 с.
16. Попов Е.В. Рыночный потенциал предприятия / Е.В. Попов. – М. : Экономика, 2002. – 600 с.
17. Абалкин Л.М. Диалектика социалистической экономики / Л.М. Абалкин. – М., 1981. – 351 с.
18. Гончар О.І. Актуалізація управління потенціалом підприємства за умов євроінтеграції : [монографія] / О.І. Гончар. – Хмельницький : ХНУ, 2015. – 333 с.

Гудзь Ю. Ф.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ АПК

Резюме

Сформулирован основной категориальный аппарат методологии исследования организационно-экономических основ формирования экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК. Проанализированы теоретические аспекты формирования и использования экономического потенциала предприятия. Разработана блочная схема формирования экономического потенциала предприятия. Выявлены и обоснованы факторы, влияющие на формирование и использование производственного, трудового и финансового потенциала перерабатывающих предприятий.

Ключевые слова: экономический потенциал предприятия, перерабатывающие предприятия АПК, факторы влияния, ресурсы, формирование потенциала.

Hudz Yu. F.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

METHODICAL BASES OF FORMATION ECONOMIC POTENTIAL PROCESSING ENTERPRISES OF AGRARIAN AND INDUSTRIAL COMPLEX

Summary

The article formulates the basic categorical apparatus methodology of organizational study and economic basis of the formation of the economic potential of agribusiness processing companies. The article says about the theoretical aspects of formation and use of the economic potential of the enterprise. A block diagram in the formation of the economic potential of the enterprise was build. Identified and justified by the factors influencing the formation and use of production, labour and financial capacity of the processing enterprises.

Keywords: the economic potential of the enterprise, enterprise of agribusiness processing, factors of the influence, resources, capacity building.

УДК 658.15(045)

Сусіденко О. В.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Нагайчук В. В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету

СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Досліджено основні складові елементи та умови забезпечення фінансової безпеки підприємства й ефективність їх взаємодії. У статті зазначені фактори, які впливають на систему забезпечення фінансової безпеки, виявлено їх результативність. Визначено структуру основних принципів забезпечення фінансової безпеки підприємства та ефективність їх використання. Запропоновано до складових забезпечення фінансової безпеки підприємства віднести системне поєднання принципів, інструментів, методів, важелів та відповідне забезпечення захисту фінансових інтересів суб'єкта господарювання.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, ефективність, фактори впливу, діяльність підприємства, методи, інструменти, структура.

Постановка проблеми. У сучасному світі впевненість у захищеності фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин відіграє важливу роль. Адже високий рівень фінансової захищеності підприємства гарантує не

тільки стабільне та максимально ефективне функціонування, а також високий потенціал розвитку підприємства в майбутньому, певну гарантію суб'єктам господарювання в постійній наявності фінансових ресурсів, саме це і визначає актуальність статті.

В умовах глибокої системної кризи, яка охопила майже всі аспекти життя: політичний, соціальний та економічний, більшість вітчизняних підприємств перебувають на межі виживання, стають банкрутами та припиняють своє існування.

За таких умов актуалізуються питання основних складових елементів та умов забезпечення фінансової безпеки підприємства й ефективності їх взаємодії. На нинішньому етапі стає актуальним розподіл складових елементів системи забезпечення фінансової безпеки підприємства та дослідження ефективності їх використання, що зменшить чи взагалі усуне значний негативний вплив чинників на фінансову систему сучасного підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження факторів, визначення складових елементів, встановлення фінансової системи забезпечення, які впливають на фінансову безпеку підприємства, розглядалися багатьма вченими-економістами. Теоретичні засади формування та забезпечення фінансової безпеки підприємств досліджуються у світовій та вітчизняній науковій літературі. Серед зарубіжних науковців варто виділити А. Берл'є, Ю. Благова, Ш. Валітова, О. Вільямсона, Д. Волкова, М. Дженсена, І. Івашковської, В. Катькала, Р. Коуза, В. Меклінга, К. Мерфі, Г. Мінза, Є. Олійникова, Г. Пирогова, Г. Шиназі. Протягом останніх років суттєвий вклад у дослідження зазначеної тематики внесли такі вітчизняні науковці, як: О. Ареф'єва, О. Барановський, Д. Баюра, І. Бланк, М. Бутко, О. Василік, М. Войнаренко, К. Горячева, М. Єрмошенко, Т. Кузенко, В. Лук'янова, Л. Малюта, В. Мунтіян, В. Нижник, Н. Хруц, Л. Шемаєва та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на різноплановість та глибину проведених досліджень, більшість із них присвячено питанням розвитку та формування фінансових важелів, а також підсистем фінансової безпеки підприємств. Серед проблем теоретичного забезпечення фінансової безпеки підприємств передусім можна назвати відсутність єдиного погляду щодо визначення складових та методик оцінки, а також відсутність єдиної системи забезпечення фінансової безпеки підприємств. Усе це свідчить про актуальність, а відтак, зумовило вибір напрямку дослідження в науковому та практичному аспектах.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є ідентифікація складових елементів підсистеми забезпечення фінансової безпеки підприємства та ефективності їх використання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний розвиток економіки України та багатьох інших економік світу характеризується швидкими змінами факторів внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування підприємства, які викликають загрозу його фінансовим інтересам, спричиняють високий рівень фінансових ризиків.

Здатність підприємства стабільно розвиватись визначається міцністю його фінансового стану, ефективністю фінансової діяльності та стійкістю до впливу негативних факторів, що загалом характеризують рівень його фінансової захищеності.

Фінансова безпека або захищеність у сучасній науковій літературі розглядається: по-перше, як стан захищеності інтересів підприємства, по-друге, як стан ефективного використання ресурсів підприємства, по-третє, як процес досягнення певного стану підприємства, по-четверте, як стабільну та динамічну систему забезпечення фінансовими ресурсами.

Об'єктивність ринкової економіки змушує суб'єкти господарювання шукати нові ефективні методи, принципи та важелі, які забезпечують ефективність функціонування, а відтак і безпеку підприємства. Умовами забезпечення фінансової безпеки підприємства повинні виступати:

- безперервний розвиток та вдосконалення фінансової системи підприємства;

- наявність на підприємстві системи, яка спроможна задовольняти реалізацію фінансових інтересів, цілей і завдань;

- збалансованість і комплексність фінансових інструментів, важелів та методів, які використовуються на підприємстві [5, с. 152; 3, с. 340].

Умовами, що визначають рівень фінансової безпеки підприємства, є її основні фактори, які визначають причину, рушійну силу будь-якого процесу або явища. Для забезпечення фінансової безпеки підприємства на ринку необхідно виявити фактори, які впливають на діяльність підприємства як ззовні, так і з середини. У свою чергу, аналіз факторів допомагає виявити сильні і слабкі сторони в діяльності підприємства і розробити заходи та напрями дії, за рахунок яких воно могло б підвищити стійкість розвитку та забезпечити свій успіх. Тому що для більшої інформативності фактори варто поділити за спрямованістю дії (рис. 1).

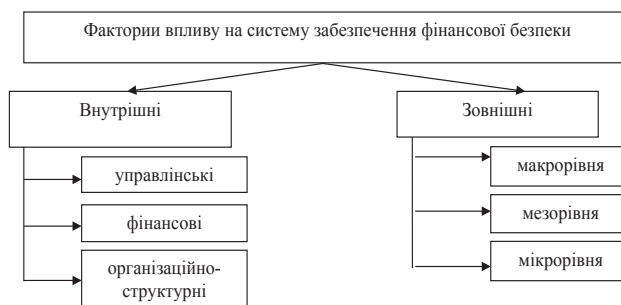

Рис. 1. Чинники впливу на систему забезпечення фінансової безпеки підприємства

Авторська розробка

До внутрішніх чинників варто віднести:

- управлінські (діяльність керівників, діяльність персоналу, професіоналізм менеджерів, стратегічний менеджмент);

- фінансові (фінансова системи, фінансові інтереси власників, джерела фінансового забезпечення, структура капіталу підприємства, величина чистого грошового потоку);

Зовнішні фактори впливу поділяються за рівнями на:

- макrorівні (політичні та соціальні, техногенні та форс-мажорні чинники, фінансова нестабільність та фінансова нестабільність держави, законодавчі зміни та зміни фінансово-кредитної політики держави, зміни внутрішнього попиту та пропозиції на продукцію, зміни попиту і пропозиції на ресурси);

- мезорівні (техногенні та форс-мажорні чинники, соціальні чинники, фінансова нестабільність, взаємозв'язки з регіонами, наявність ресурсів, зміни попиту та пропозиції);

- мікрорівні (рівень конкуренції на ринку машинобудівної продукції, поведінка партнерів по бізнесу та клієнтів, зміни попиту та пропозиції продукції, зміни цінової стратегії основними конкурентами).

Основними характеристиками сучасної економічної системи є її динамічність та непередбачу-

ваність. Кожен господарюючий суб'єкт повинен повною мірою дбати про стан своєї фінансової безпеки. Для досягнення цієї мети повинна функціонувати відповідна система забезпечення та підтримки фінансової безпеки підприємства, яку представлено на рисунку 2.

В основу системи забезпечення фінансової безпеки покладено взаємозв'язок базових компонентів: фінансові інтереси підприємства, середовище підприємства, як чинник загрози реалізації інтересів, резерви забезпечення фінансової безпеки та підсистема забезпечення, яка спрямована на усунення загроз, їх прогнозування, своєчасне попередження і профілактику [2, с. 18; 10, с. 170].

Наявність резервів і спроможність швидко забезпечити мобілізацію фінансових ресурсів із різних зовнішніх і внутрішніх джерел надає можливість підприємству ефективно функціонувати в періоди зменшення обсягу надходжень вхідних грошових потоків від інвесторів, замовників, клієнтів.

При цьому можливими є декілька ситуацій:

– підприємство має достатньо резервів та може швидко забезпечити акумулювання фінансових ресурсів з різних джерел, зокрема внутрішніх;

– підприємство практично не має резервів, але може забезпечити акумулювання фінансових ресурсів з зовнішніх та частково внутрішніх джерел;

– підприємство не має резервів та не може забезпечити акумулювання фінансових ресурсів з внутрішніх та зовнішніх джерел [6, с. 11].

Залежно від ситуації, в якій опинилось підприємство, зазнає змін і стратегія забезпечення фінансової безпеки. Завдяки цьому досягається інтенсивний шлях економічного розвитку і відбувається забезпечення стійкості й стабільності, як основи безпеки [4, с. 195].

До складових елементів системи фінансової безпеки належать також об'єкт та суб'єкт, механізм забезпечення, а також моніторинг її забезпечення. Суб'єктами фінансової безпеки підприємства є ті особи, підрозділи, служби, органи, відомства, установи, що безпосередньо забезпечують фінансову безпеку. Об'єктом, відповідно, виступає все те, на що спрямовані зусилля щодо забезпечення фінансової безпеки, а саме – процеси, що її забезпечують та основні фінансові інтереси підприємства [9, с. 145].

Наявність сформованої системи ще не забезпечує ефективність її діяльності, оскільки необхідно мати напрям, у якому система повинна рухатись – саме таким напрямом і є стратегія. Під стратегією фінансової безпеки, зазвичай, розуміють сукупність рішень, направлених на забезпечення певного рівня фінансової безпеки підприємства. На наш погляд, це є сукупність цілей та перспективних завдань, виконання яких спрямоване на досягнення та забезпечення запланованого рівня фінансової безпеки [1, с. 8].

До складових забезпечення фінансової безпеки підприємства повинно належати системне поєднання принципів, інструментів, методів, важелів та необхідне відповідне забезпечення, що забезпечує захист фінансових інтересів суб'єкту господарювання [7, с. 290].

Зазначена підсистема підприємства не буде ефективно діяти без відповідного забезпечення, до складу якого повинно входити:

- 1) нормативно-правове забезпечення (законодавчі та нормативні акти, норми, накази, інструкції, методики оцінки забезпечення фінансової безпеки тощо);
- 2) організаційно-методичне забезпечення;
- 3) технічне забезпечення (техніка та технології, комп'ютерні програми для оцінки факторів впливу та забезпечення, система моніторингу тощо);

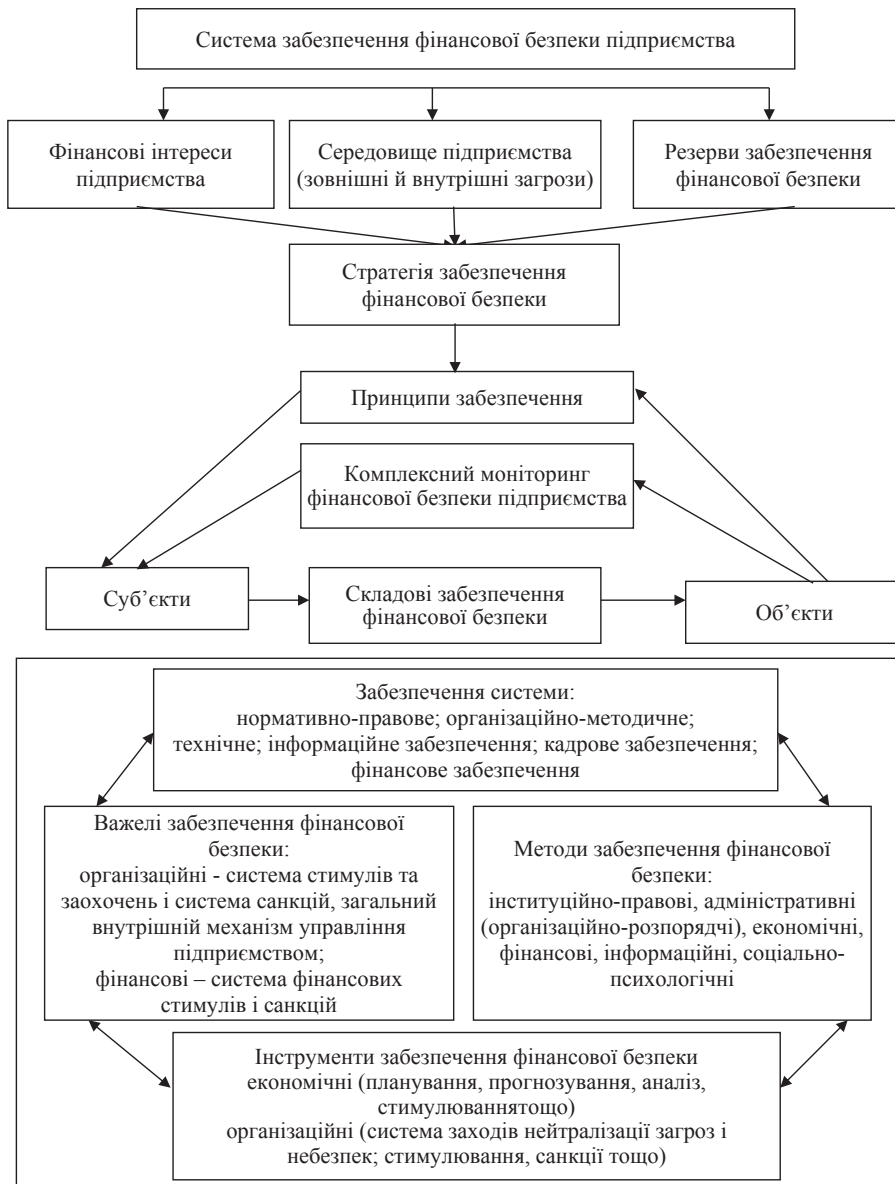

Рис. 2. Структура системи забезпечення фінансової безпеки підприємства
Авторська розробка

4) інформаційне забезпечення (нормативи, показники, параметри, які використовуються для аналізу, планування фінансової безпеки підприємства);

5) кадрове забезпечення (високий рівень професіоналізму зменшує ризики від прийняття помилкових рішень);

6) фінансовим забезпеченням (врахування фінансових потреб, їх ефективність та доцільність) [8, с. 192].

Проведені дослідження показують, що механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства повинен містити такі методи, як інституційно-правові, адміністративні (організаційно-розпорядчі), економічні, інформаційні, соціально-психологічні [5, с. 92].

Висновки і пропозиції. Отже, складові системи забезпечення фінансової безпеки підприємства дозволять активізувати зусилля з метою підвищення рівня фінансової безпеки підприємства і

досягнення головної мети діяльності підприємства. Умовами забезпечення фінансової безпеки підприємства повинні виступати: безперервний розвиток та вдосконалення фінансової системи підприємства; наявність на підприємстві системи, яка спроможна задовольняти реалізацію фінансових інтересів, цілей і завдань; збалансованість і комплексність фінансових інструментів, важелів та методів, які використовуються на підприємстві. Саме фінансова безпека підприємства схильна до впливу посилюючих і дестабілізуючих чинників як зовнішнього, так і внутрішнього впливу.

Подальші дослідження варто спрямувати на удосконалення теоретико-методичного підходу до забезпечення фінансової безпеки підприємств, який містить критеріальні характеристики фінансової безпеки підприємства, зовнішні і внутрішні загрози фінансовій безпеці, систему методів забезпечення фінансової безпеки підприємства, що сприятимуть підвищенню її рівня.

Список літератури:

1. Гринюк Н.А. Інноваційні підходи до вивчення стану фінансової безпеки підприємств України / Н.А. Гринюк // Проблеми науки. – 2009. – № 1. – С. 8-15.
2. Ильяшенко С.Н. Оценка составляющих экономической безопасности предприятия / С.Н. Ильяшенко // Научные работы ДонНТУ. – 2012. – № 48. – С. 16-22.
3. Клименко Т.В. Основные элементы механизма обеспечения финансовой безопасности субъектов хозяйствования / Т.В. Клименко // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 4(58). – С. 340-343.
4. Матвійчук Л.О. Структура систем фінансової безпеки в управлінні підприємством / Л.О. Матвійчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 6. – С. 194-197.
5. Мойсєєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посібник / І.П. Мойсєєнко, О.М. Марченко. – Львів, 2011. – 380 с.
6. Орехова К.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / К.В. Орехова // Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії і практики. – 2014. – № 1. – С. 11-14.
7. Пойда-Носик Н.Н. Научно-методические подходы до оценки уровня финансовой безопасности предприятия / Н.Н. Пойда-Носик // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Випуск 1. – Т. 1. – С. 288-292.
8. Покропивний С.Ф. Економіка підприємств : підручник / С.Ф. Покропивний. – К. : КНЕУ, 2005. – 528 с.
9. Судакова О.І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О.І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140-148.
10. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова / А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін. – Суми : УАБС НБУ, 2009. – 295 с.

Сусиденко А. В.

Винницький торгово-економічний інститут
Київського національного торгово-економічного університету

Нагайчук В. В.

Винницький учебно-научный институт экономики
Тернопольского национального экономического университета

СОСТАВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ СИСТЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ

Резюме

Исследованы основные составляющие элементы и условия обеспечения финансовой безопасности предприятия и эффективность их взаимодействия. В статье указаны факторы, влияющие на систему обеспечения финансовой безопасности, выявлена их результативность. Определена структура основных принципов обеспечения финансовой безопасности предприятия и эффективность их использования. Предложено к составляющим обеспечения финансовой безопасности предприятия отнести системное сочетание принципов, инструментов, методов, рычагов и необходимо соответствующее обеспечение защиты финансовых интересов субъекта хозяйствования.

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятия, эффективность, факторы влияния, деятельность предприятия, методы, инструменты, структура.

Susidenko O. V.Vinnytsya Trade and Economics Institute
Kyiv National University of Trade and Economics**Nahaichuk V. V.**Vinnytsia Educational-Scientific Institute of Economics
Ternopil National University of Economics**SYSTEM COMPONENTS OF FINANCIAL SECURITY PROVIDING
IN ENTERPRISE AND ITS USAGE EFFICIENCY****Summary**

The basic elements and conditions of providing the financial security of the enterprise and the efficiency of their interaction are investigated. In the article the factors which influence on the system of financial security providing are indicated, their effectiveness, are found out. The structure of basic principles in financial security providing of enterprise and efficiency of their use are defined. It is suggested the constituents of enterprise financial security providing to take the system combination of the principles, instruments, methods, levers and proper providing of defence of financial interests of the entity.

Keywords: financial enterprise security, efficiency, factors of influence, activity of the enterprise, methods, instruments, structure.

УДК 338.242.2

Хаврова К. С.

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

**ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ВТРУЧАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ
В УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ**

Визначено основні завдання управління інноваційним розвитком для вирішення головної мети управління інноваційною діяльністю підприємства. Запропоновано використання терміна «блок» для кожної складової процесу інноваційного розвитку підприємства. Розглянуто втручання принципів інтелектуалізації в управління інноваційним розвитком підприємства із загальнокібернетичної точки зору.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, інновації, управління, принципи інтелектуалізації.

Постановка проблеми. Вплив інновацій на діяльність підприємства нині є радикальним і комплексним. Надзвичайно велика вигода при цьому належить інтелектуалізації його діяльності. Інтелектуалізація діяльності підприємства дає змогу правильно орієнтуватися йому у ринковому середовищі, підвищує ймовірність досягнення бажаного успіху, допомагає розвитку інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості, які, на думку провідних вітчизняних і зарубіжних учених [1-4], визнано важливою ознакою мінливого світу й неоднозначних глобалізаційних викликів.

Варто зауважити, що інтелектуалізація інноваційної діяльності з-поміж інших видів діяльності підприємства зазнає найбільшого впливу зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства. З огляду на це, особливої ваги набуває саме визначення основних принципів втручання інтелектуалізації як оптимальної побудови механізму інноваційного розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інноваційної діяльності присвячені дослідження низки відомих вітчизняних та іноземних учених-економістів: В. Александрової, Ю. Бажала, П. Беленького, Т. Близнюк, В. Власової, О. Водачкової, В. Геєця, А. Гойка, Н. Гончарової, М. Долішнього, М. Джонк, С. Ілляшенко, Моше Рубінштейн, А. Пригожина, А. Савченка, А. Савчука, В. Терехова, П. Хавранека, М. Чумаченка, А. Чухна, С. Шмідта та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Методологічні та практичні засади інноваційної діяльності підприємств в теперішніх умовах їх функціонування потребують детального опрацювання, оскільки необхідно враховувати сьгоднішні особливості розвитку вітчизняної економіки.

Мета статті є обґрунтування теоретичних положень щодо втручання основних принципів інтелектуалізації в управління інноваційною діяльністю підприємства, а також обґрунтування введення поняття «блок» для кожної складової процесу управління інноваційним розвитком підприємств.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкової економіки ефективність діяльності підприємства багата в чому зумовлена правильністю обраної стратегії управління, станом економічного потенціалу, конкурентоспроможністю продукції, що випускається, місцем підприємства на ринку, тобто ефективним управлінням. Тому в даному дослідженні раніше необхідно визначити сутність таких понять, як «інноваційна діяльність» підприємства, «інноваційне підприємство», «інновації» і характерні для цього компоненти.

В умовах термінологічної невизначеності в науковому і практичному середовищі, що нині існує в Україні, щодо поняття «інноваційне підприємство» та суміжних з ним понять «інноваційна діяльність», «інновації», «інноваційний розвиток» ми погоджуємося з думкою міжнародного визнаного підходу, викладеного у «Керівництві Осло» [1], згідно з яким: